

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

Інформація про наукову та науково-технічну діяльність Кафедри історії та археології за 2018 рік

I. Узагальнена інформація щодо наукової та науково-технічної діяльності історичного факультету за 2018 рік

а) коротка довідка про факультет

б) науково-педагогічні кадри

в) кількість виконаних робіт та обсяги їх фінансування за останні чотири роки

Категорії робіт	2018 р.	
	к-сть од.	тис. гривень
Фундаментальні		
Прикладні		
Госпдоговірні	1	600
Грантові		

г) кількість відкритих у звітному періоді спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських та докторських дисертацій, кількість захищених дисертацій;

II. Результати наукової та науково-технічної діяльності за науковими напрямами:

а) важливі результати за **завершеними** дослідженнями і розробками, які виконувались протягом звітного періоду (*зазначити назву роботи, наукового керівника, коротко описати одержаний науковий результат, його новизну, науковий рівень, значимість та практичне застосування*)

Тема НДР: Воєнне мистецтво українського козацтва в працях істориків Центрально-Східної Європи XIX – початку XX ст.: спільне та відмінне у науковому наративі історіографічних шкіл

Керівник НДР: к.і.н., доцент Гузенко Юрій Іванович

Номер державної реєстрації НДР: 0113U004471

Під час виконання науково-дослідної роботи було з'ясовано, що стан наукової розробки проблеми не можна вважати задовільним. Незважаючи на те, що існує велика кількість історичних досліджень українських, польських та російських істориків з тематики військового мистецтва українського козацтва, зокрема військово-морського мистецтва, практично усі вони висвітлюють лише окремі аспекти зазначеної теми, тому зазначену проблематику можна віднести до кола малодосліджених тем.

Автором встановлено, що незважаючи на недоліки різноманітного характеру, завдяки особливостям організації, мобілізації та комплектації збройних сил Османської імперії, турецька армія та флот зазначеного періоду являли собою потужну формацію, що проводила операції на Середземному та Чорному морях. Щодо останнього, то у першій половині XVII ст. жодна з країн не наважувалася протидіяти турецькому флоту в цьому регіоні. В українській історіографії практично немає досліджень, присвячених основним військовим кораблям турецького флоту – галерам та особливостям їх використання під час ведення бойових дій; наявні зображальні джерела (роботи відомих українських художників О. Г. Сластіона та М. С. Самокіш, сучасні зображення) не відповідають дійсності. Турецькі галери XVII - XVIII ст. значно відрізнялися від європейських галер, а саме: загальна архітектура корабля була більш грубою, носові абордажні платформ були відсутні, значно вищі кормові надбудови, порівняно з венеціанськими. Турецькі галери були більш важкими та менш швидкими, ніж італійські. У XVII - XVIII ст. турки використовували однощоглові галери.

Флот Запорозької Січі у XVI - XVIII ст. складався з різних типів річкових й морських суден, класифікація яких за типами ще потребує подальших досліджень; козацькі бойові човни – «чайки» повністю відповідали економічним потужностям Запорозької Січі, стратегії та тактиці козацького флоту, театру військових дій, що підтверджує той факт, що під час російсько-турецьких війн 1735-1739 рр., траплялися неодноразові невдалі намагання російських військових скопіювати козацькі чайки для використання у морських прибережних зонах та лиманах проти турецьких кораблів (човен Алатчанинова). Навіть вже після знищення Запорозької Січі, під час російсько-турецької війни 1787 - 1792 рр. козацькі чайки продемонстрували набагато кращі характеристики, порівняно з гребно-вітрільними суднами російського військового флоту.

Було встановлено, що запорозьке козацтво не використовувало на постійній основі турецькі військові галери, тому що, по-перше, галери – це бойові кораблі зі складним такелажом і, відповідно, керуванням, для керування якими необхідний добре навчений екіпаж; по-друге, дуже складний та небезпечний маршрут виходу до Чорного моря та повернення на Січ робив неможливим використання цих кораблів; по-третє, на Січі була відсутня берегова інфраструктура для обслуговування кораблів такого типу; по-четверте, утримання такого судна коштувало дуже дорого.

Встановлення зовнішнього вигляду турецьких та європейських військових кораблів зазначеного періоду, їх головних характеристик, типів озброєння та ефективності його використання, особливостей комплектації екіпажів, тактичних дій, дало можливість провести порівняльний аналіз воєнних можливостей галер та козацьких чайок; зробити спроби реконструкції битв козацьких та турецьких флотилій (наприклад, боїв у гирлі Дунаю, Дніпровському лимані (1621 р.) Карахарманської битви (1625 р.) та ін.); розвінчати деякі міфи військово-морської історії Росії, пов'язані з російсько-турецькими війнами XVIII ст.

Автором дослідження було з'ясовано, що українське козацтво під час воєнних дій XVIII ст. використовувало практично ті ж самі тактичні прийоми, що і під час протистояння з Османською імперією протягом XVII ст. Стан турецького флоту та підготовка його екіпажів дозволяла практично без суттєвих змін ефективно використовувати давно відпрацьовані прийоми бою на морі та прибережній зоні. Тактичні дії українського козацтва мали жорстку прив'язку до театру бойових дій. Так, наприклад, під час військових дій на річках та у їх гирлах, головним тактичним прийомом була засідка (битва у гирлі Дунаю (1621 р.), бій біля урочища Костирські плавні (1769 р.), біля Кизого мису на Дніпрі (1770 р.), біля гори Буджак на Дунаї (1771 р.)), коли екіпажі турецьких військових кораблів спочатку розстрілювалися з засідки впритул з вогнепальної зброї та гармат, а потім бралися на абордаж.

Під час виконання дослідження автором було встановлено, що українське козацтво використовувало наступні тактичні прийоми: несподіваність, напад на міста здійснювали переважно вночі (Синоп, 1614 р.); іноді, з метою викликання паніки, підпалювали ворожі міста з чотирьох сторін; іноді – з трьох – з четвертої робили засідку; хитрували (переодягання, знання турецької мови) (Кафа, 1616 р.); використовували місцеві укріплення (острів Манастира, 1629 р.). Головною тактикою козацьких флотилій під час військових дій у відкритому морі був так званий «осінній рій», коли при абордажі великих кораблів малими створювали локальну перевагу в силах – один великий корабель атакували трьома – п'ятьма чайками. Мета кораблів «рою» полягала в якомога швидшому зближенні з ворогом та взяттю його на абордаж. Така тактика допомагала за умов поганих природних умов, великої чисельної переваги (Карахарманська битва, 1625 р.). В іншому випадку козацькі флотилії несли великі втрати (Керченська протока, 1621 р., бій у Чорному морі 1696 р.).

Дослідником було встановлено, що описи тактичних дій козацтва на морі, що зустрічаються в джерелах (Г. Боплан), а також в історіографії (Д. Яворницький), не могли використовуватися постійно, а тому потребують подальшого уточнення. Серед особливостей військово-морського мистецтва запорожців слід виділити наступні: швидкий перехід від похідного стану до атакуючих дій; чіткий розподіл ролей між чайками та їх екіпажами під час атаки; агресивні атакуючі дії під час проведення абордажу, стійкий морально-психологічний стан, що дозволяв продовжувати бойові дії у край несприятливих погодних умовах (обмежена видимість, шторм, напівзатоплені човни).

Успішні дії козацького флоту були багато в чому зумовлені застосуванням ретельно відпрацьованої тактики, що враховувала багато чинників. Серед них: погодні умови, морські течії, стан турецьких берегових укріплень, відсутність своїх баз на узбережжі та наявність великої кількості чужих, технічні можливості своєї та ворожої зброї, військових суден, їх кількість та ін.

Матеріали дослідження дозволяють реконструювати військові події на морі під час війн з Османською імперією у XVI – XVIII ст. Досліджені матеріали можуть бути використані в роботі громадських об'єднань, що працюють в галузі військово-патріотичного виховання молоді. Передані у фонд бібліотеки МНУ імені В.О. Сухомлинського та деякі інші бібліотеки м. Миколаєва і України, де вони можуть бути доступні всім зацікавленим.

Цінність результатів дослідження для підготовки фахівців вищої кваліфікації полягає в набутті ними здатності розглядати суспільні явища в розвитку та в конкретних історичних умовах певного часу; зіставляти історичні події; оцінювати, порівнювати, пояснювати факти і явища дійсності на основі інформації, отриманої з різних джерел знань; визначати причини, сутність, наслідки та значення історичних явищ і подій; порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати факти й діяльність осіб, спираючись на набуті знання, власну систему цінностей, з позиції загальнолюдських і національних цінностей; виявляти суперечності в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп і окремих осіб та їх роль в історичному процесі, тенденції й напрями історичного розвитку.

Представлені результати наукової продукції будуть впроваджені в навчальний процес МНУ імені В.О. Сухомлинського, а саме: використані для вдосконалення лекційних курсів, творчих завдань теоретичного і практичного характеру; питань, тестів і завдань для самоконтролю студентів в комплексах історичних навчальних дисциплін: «Давня та середньовічна історія України», «Нова історія України», «Військова історія України», «Історія українського козацтва» та ін.

Тема НДР: Динаміка етносоціальних змін в Україні в 90-ті роки XX століття

Керівник НДР: к.і.н., доцент Хрящевська Людмила Михайлівна

Номер державної реєстрації НДР: 0113U004470

З'ясовані явища соціальної дійсності та одиниці етнологічного аналізу, загальне й особливе в етнічних та етносоціальних процесах.

Визначені причини демографічної кризи в українському селі та еміграційних потоків з України. Вперше оприлюднена соціально-демографічна характеристика мігрантів. Розраховано загальний коефіцієнт шлюбності та розлучень в Україні; коефіцієнти народжуваності, смертності та природного руху населення України; демографічні втрати України у 1990-1996 роках. Складені показники чисельності та складу молоді України за віком, динаміку чисельності та питомої ваги молоді у складі населення України 1991-1999 років. Розроблена компетентнісна модель показників самодіяльного та економічно активного населення України; показники динаміки у соціально-професійному складі населення в сучасному українському селі у 1991-2001 роках. Виявлені демографічні аспекти перебудови сільських населених пунктів: показники природного руху та міграції сільського населення, причини руйнування сільської поселенської мережі України, запропоновано систему заходів для відродження сільського населення та їх територій.

Отримані нові знання про вплив міграційних процесів на зміни у динаміці чисельності населення України у 90-х роках XX ст. Розроблені показники потенційних резервів суспільства і перспективи їх виробничого розподілу, критерії визначення соціального статусу особистості, її професійну належність, залежність від спеціалізації регіонів зайнятого населення за групами занять. Рекомендації по реформуванню та забезпеченню соціального захисту населення

Підняті важливі й актуальні питання, що впливають на вирішення проблем стабільності соціального захисту населення України. Досліджені матеріали можуть бути використані при розробці методичних прийомів і способів виявлення особливостей і змін демографічних, соціально-економічних і соціокультурних процесів, що відбувалися у титульного етносу України. Дані, отримані в результаті дослідження, стосовно реформування українського

законодавства соціального захисту населення в контексті європейської інтеграції, можуть увійти до інформаційного банку даних з проблем етносоціальної політики.

Вивчення етносоціальних процесів на рівні дослідження населення України як цілісного етносоціального організму, аналіз етносоціальних процесів та їх змін у розрізі регіонів, які відрізняються один від одного за етнічним складом населення, слугують цілям етнологічного пізнання, тому розроблені положення і висновки вносять досить суттєвий вклад у теорію етногенезу і можуть бути використані науковцями при з'ясуванні сукупності соціально-історичних, духовно-культурних процесів та природних чинників, що зумовлюють виникнення, становлення і розвиток етносу.

Досліджені матеріали можуть бути використані при розробці методичних прийомів і способів виявлення особливостей і змін демографічних, соціально-економічних і соціокультурних процесів, що відбувалися у титульного етносу України в 90-ті роки ХХ століття.

Також матеріали дослідження завдяки своєму комплексному та інтегрованому характеру, можуть бути використані у навчально-методичних комплексах широкого кола гуманітарних навчальних дисциплін – історичних, етнологічних, соціальних, правових, тощо.

Цінність результатів дослідження для підготовки фахівців вищої кваліфікації полягає в набутті ними здатності розглядати суспільні явища в розвитку та в конкретних історичних умовах певного часу; зіставляти історичні події; оцінювати, порівнювати, пояснювати факти і явища дійсності на основі інформації, отриманої з різних джерел знань; визначати причини, сутність, наслідки та значення історичних явищ і подій; порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати факти й діяльність осіб, спираючись на набуті знання, власну систему цінностей, з позиції загальнолюдських і національних цінностей; виявляти суперечності в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп і окремих осіб та їх роль в історичному процесі, тенденції й напрями історичного розвитку.

б) важливі результати за **перехідними** дослідженнями і розробками, які виконувались протягом звітної періоду (*вказати назву роботи, наукового керівника, коротко описати одержаний науковий результат, його новизну, науковий рівень, значимість та практичне застосування*).

Фундаментальна тема: Комплексне дослідження археологічних пам'яток Нижнього Побужжя III тис. до н.е.–XV ст. (пам'яткоохоронний аспект). № 0118U003394.

Науковий керівник д.і.н., проф. Рижева Н.О. (Господаренко О.В., Горбенко К.В., Кузовков В.В., Смирнов О.І., Смирнов Л.І., Козленко Р.О.)

Отримано нові матеріальні, писемні, географічні та антропологічні джерела з історії та культури стародавнього населення Нижнього Побужжя. З'ясовано стан збереженості археологічних об'єктів м. Миколаєва.

Одержано нові артефакти, що увійшли до державного музейного фонду. Перелік та топографічні плани розташування курганів, могильників, поселень, городищ тощо, детальні інструментальні плани окремих об'єктів, оновлення даних про розміри та топографію пам'яток, уточнення площі розповсюдження культурних шарів та хронології пам'яток.

Розроблено комплексний план довготривалих заходів щодо збереження археологічних пам'яток доби бронзи, античності та середньовіччя, підготовка найбільш знакових об'єктів до консервації та музеєфікації. Складено паспорти найбільш знакових об'єктів культурно-історичної спадщини регіону та схеми туристичних маршрутів, програма для археологічного та зеленого туризму.

Накопичено нові писемні та археологічні джерела. Створено повний перелік та топографічні плани розташування стародавніх об'єктів Нижнього Побужжя для подальшого аналізу історичних процесів у Південно-Східній Європі, як підгрунтя формування сучасної Європейської цивілізації. Створено підгрунтя для розвитку туристичної галузі України та залучення інвестицій.

Запроваджено новий науково-практичний семінар «Археологічне краєзнавство Степового Побужжя» (032 Історія та археологія (археологія)). Оновлено науково-методичне

забезпечення навчальних курсів підготовки бакалаврів та магістрів (032 Історія та археологія) – Археологія та основи антропології, Історія стародавнього світу, Історія середніх віків; Теорія та методологія археології, Археологія доби палеометалів та раннього залізного віку України, Консервація та реконструкція в археології, Історія та культура пізніх скіфів та сарматів, Археологія скіфо-античного періоду, Середньовічна археологія України, Кочовики середньовічної Європи, Хозарські старожитності Східної Європи, Антична археологія Північного Причорномор'я, Історіографія археологічних досліджень.

Висвітлення результатів дослідження у наукових та науково-популярних виданнях державного, регіонального та місцевого рівнів, популяризація знань з археології та давньої історії Північного Причорномор'я через засоби масової інформації (газети та телеканали державного та регіонального рівнів, Інтернет).

III. Розробки, які впроваджено у 2018 році за межами закладу вищої освіти або наукової установи (відповідно до таблиці, тільки ті, на які є акти впровадження або договори):

№ з/п	Назва та автори розробки	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого наукового результату; переваги над аналогами, економічний, соціальний ефект	Місце впровадження (назва організації, відомча належність, адреса)	Дата акту впровадження	Практичні результати, які отримано закладом вищої освіти /науковою установою від впровадження (обладнання, обсяг отриманих коштів, налагоджено співпрацю для подальшої роботи тощо)
1	2	3	4	5	6
	Компетентність на модель показників самодіяльного та економічно активного населення України, структура українського суспільства; 2) концепція по реформуванню та забезпеченню соціального захисту	Модель містить розроблені показники потенційних резервів суспільства і перспективи їх виробничого розподілу, критерії визначення соціального статусу особистості, її професійну належність,	Служба у справах дітей Миколаївської міської ради	05.02.2018	Налагоджено співпрацю для подальшої роботи

	<p>населення Хрящевська Л.М.</p>	<p>залежність від спеціалізації регіонів зайнятого населення за групами занять. Концепція містить рекомендації по реформуванню та забезпеченню соціального захисту населення.</p>			
	<p>Погорелов А.А. Досвід примусової праці миколаївського «ОСТарбайтера» І.В. Захарова на суднобудівному заводі АГ «Weser»</p>	<p><i>Участь у державній програмі з підготовки суспільно-значущих видань відповідно до статті 2, пункту 9 частини першої статті 39 Закону України "Про місцеві державні адміністрації", Указу Президента України від 11 травня 1999 року N 494/99 "Про додаткові заходи щодо забезпечення випуску історико-меморіального серіалу "Книга Пам'яті України", Указу Президента України від 13 серпня 2002 року N 713/2002 "Про історико-</i></p>	<p>Миколаївський обласний центр пошукових досліджень та редакційно-видавничої діяльності</p> <p>Миколаївська Облдержадміністрація, вул. Наварінська, 16</p>	<p>Згідно розпорядження голови Миколаївської Облдержадміністрації від 13.10.2014 р. № 339-р</p>	<p>Налагоджено співпрацю для подальшої роботи з виконання державної програми</p>

		<p>меморіальний серіал "Книга Пам'яті України", постанови Кабінету Міністрів України від 11 вересня 1992 року N 530 "Про підготовку і випуск серії книг "Реабілітовані історією".</p> <p>Досліджено досвід людей, які були на примусових роботах на військово-промислових об'єктах Третього рейху у м. Бремені (ФРН)</p>			
	<p>Погорелов А.А. Доля однієї родини періоду «великих соціалістичних звершень»// Реабілітовані історією. Т.7. – Миколаїв: Іліон, 2018. - С. 417-427</p>	<p><i>Участь у державній програмі з підготовки суспільно-значущих видань відповідно до статті 2, пункту 9 частини першої статті 39 Закону України "Про місцеві державні адміністрації", Указу Президента України від 11 травня 1999 року N 494/99 "Про додаткові заходи щодо забезпечення</i></p>	<p>Миколаївський обласний центр пошукових досліджень та редакційно-видавничої діяльності</p> <p>Миколаївська Облдержадміністрація, вул. Наварінська, 16</p>	<p>Згідно розпорядження голови Миколаївської Облдержадміністрації від 13.10.2014 р. № 339-р</p>	<p>Налагоджено співпрацю для подальшої роботи з виконання державної програми</p>

		<p>випуску історико-меморіального серіалу "Книга Пам'яті України", Указу Президента України від 13 серпня 2002 року N 713/2002 "Про історико-меморіальний серіал "Книга Пам'яті України", постанови Кабінету Міністрів України від 11 вересня 1992 року N 530 "Про підготовку і випуск серії книг "Реабілітовані історією".</p> <p>Соціальний ефект – досліджено долю людей, що були знищені у період початку червоного терору у 1937 році (до 80-річчя початку червоного терору)</p>			
--	--	--	--	--	--

Розробки, які упроваджено в межах навчального закладу:

№ з/п	Назва розробки (методики, технології, лабораторного практикуму, спецкурсу, факультативу,	Важливі показники, які характеризують рівень отриманого наукового	Напрямок підготовки, спеціальність, назва навчальної дисципліни	Дата акту (довідки) впровадження	Практичні результати, які отримані від впровадження

	навчального посібника, методичних рекомендацій тощо) автори розробки, назва кафедри	продукту; переваги над аналогами (теоретична новизна)			
	<p>«СТАРОЖИТНОСТІ МИКОЛАЇВЩИНИ: СТЕЖКАМИ МИНУЛОГО» Додаткові освітні послуги (за заняття з краєзнавства)</p> <p>Горбенко К.В. Кузовков В.В. Смирнов О.І.</p> <p>Кафедра історії, етнології та археології</p>	<p>Діяльність в межах проекту сприятиме реалізації напряму «Раціональне використання природно-ресурсного потенціалу, збереження культурної спадщини та найцінніших природних територій» операційної цілі «Підвищення ефективності використання внутрішніх факторів розвитку регіонів» стратегічної цілі 1 Стратегії «Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів» та таких завдань, як збереження історико-культурних цінностей та природної спадщини, забезпечення в регіонах доступності до культурної та природної спадщини; залучення інвестицій у створення електронних каталогів музейних експонатів, пам'яток історії та монументального мистецтва, архітектури, археології;</p>	<p>032. Історія та археологія</p>	<p>Наказ № 300 від 18.09.2017 рішення Вченої ради університету від 24.10.2017 протокол №4</p>	<p>Нові об'єкти туристичної інфраструктури регіону та розвиток їх логістики, зокрема реконструкція окремих елементів римських таборів-каструмів (с. Дідова Хата та с. Кам'янка Очаківського району), поселення доби пізньої бронзи Крива Балка (Миколаївський район), поселення античної доби біля с. Вікторівка (Березанський район), городища фінальної бронзи Дикий Сад, поселення раннього бронзового віку (Миколаївська астрономічна обсерваторія). Створення на їх території експозиційних об'єктів просто неба (сканцен).</p> <p>Схеми туристичних маршрутів «Стежками миколаївської давнини». Сценарні плани заходів, спрямованих</p>

		застосування об'єктів культурної спадщини для провадження туристичної діяльності; створення якісного туристичного продукту на основі раціонального використання туристичних ресурсів, визначення зон пріоритетного розвитку туризму шляхом туристичного районування регіонів; формування позитивного іміджу регіонів у сфері туризму на зовнішньому та внутрішньому туристичному ринку.			на популяризацію пам'яток минулого, залучених у межах проекту (святкування пам'ятних дат, проведення фестивалів, виставок тощо). Публікація ексклюзивного фотоальбому «Давня історія Миколаївщини».
--	--	---	--	--	---

IV. Список наукових праць, опублікованих та прийнятих редакцією до друку у 2018 р. в зарубіжних виданнях, які мають імпакт-фактор, за формою (окремо Scopus, Web of Science):

№ з/п	Автори	Назва роботи	Назва видання, де опубліковано роботу	Том, номер (випуск), перша-остання сторінки роботи
Статті				
1				
2				

V. Відомості про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність студентів, молодих учених у 2018 р., зокрема вказати переможців наукових конкурсів, олімпіад тощо.

Окремі статистичні дані навести **відповідно до таблиці:**

Звітний період	Кількість студентів, які беруть участь у наукових дослідженнях та відсоток від загальної кількості студентів	Кількість молодих учених, які працюють у закладі вищої освіти або науковій установі	Відсоток молодих учених, які залишаються у закладі вищої освіти або науковій установі після закінчення аспірантури
2018 р.	10		

Зазначити внутрішні стимулюючі заходи та відзнаки.

VI. Наукові підрозділи (лабораторії, центри тощо за науковими напрямками, зазначеними у розділі II), їх напрями діяльності, робота з замовниками (зазначити назву підрозділу, стисло описати його діяльність та результативність роботи – до 30 рядків).

Освітньо-наукова лабораторія археології та етнології

(керівник: ст. викладач Горбенко К. В.)

Тема досліджень – **Комплексне дослідження археологічних пам'яток Нижнього Побужжя III тис. до н.е.–XV ст. (пам'яткоохоронний аспект). № 0118U003394.**

Зміст роботи: археологічні дослідження території стародавніх пам'яток в межах Миколаївської та Херсонської областей. Етнологічні дослідження стародавнього населення регіону Степового Побужжя. Камеральна обробка та реставрація давніх артефактів. Передача артефактів до наукових фондів Миколаївського краєзнавчого музею. Оновлення тематичних експозицій музею археології та етнографії інституту. Виготовлення наочних матеріалів для семінарських та практичних занять студентів (при лабораторії існує реставраційний центр по роботі з артефактами, де студенти мають можливість отримати практичні навички з аналізу та реконструкції давніх матеріалів), підготовка виставкових експозицій. Підготовка наукових та інноваційних проектів.

Основні результати: Нові дані про історико-культурний розвиток населення регіону Степового Побужжя II тис. до н.е. – I тис. н.е. Поповнено фонди та експозиція обласного краєзнавчого музею. Виконано каталогізацію артефактів та археологічних пам'яток. Створено сучасну археологічну карту з врахуванням соціокультурних зв'язків населення Степового Побужжя з регіонами Центральної та Східної Європи. Поповнено державний музейний фонд (Миколаївський краєзнавчий музей). Розроблено туристичний маршрут археологічними об'єктами. Підготовка та друк звітів й передача їх до наукового фонду інституту археології НАН України.

VII. Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями (надати загальну інформацію про стан міжнародного наукового співробітництва: характеристику основних напрямів міжнародного наукового і науково-технічного співробітництва, приклади їх успішної реалізації та перспективи розвитку, зазначити, які **грантові програми** виконуються, на підставі яких договорів чи угод, яких результатів досягнуто).

Детальні дані щодо тематики співробітництва з зарубіжними партнерами (окремо по кожній країні) викласти за формою (тільки ті, з якими укладено договори на виконання науково-дослідних робіт або отримано гранти):

Країна-партнер (за алфавітом)	Установа-партнер	Тема співробітництва	Документ, в рамках якого здійснюється співробітництво, термін його дії	Практичні результати від співробітництва
1	2	3	4	5
Німеччина	Institut für Prähistorische Archäologie Freie Universität Berlin.	Археологічні дослідження на території Півдня України. Аналіз керамічного посуду городища Дикий Сад Керівник Горбенко К.В.	Договір про співпрацю до 2020 року Проект «Ранні кочовики та їх посуд. Аналізи кераміки для реконструкції соціально-економічних	Створення електронної бази керамічного посуду з колекції городища Дикий Сад (67 фрагментів). Проведено обробку фотографій та графічних

			<p>умов мобільних співтовариств у Північному Причорномор'ї між 1000 та 600 рр. до н.е.» (номер проекту 90216), що виконується при підтримці Фонду Фольксваген.</p> <p>до літа 2019 року</p>	<p>рисуноків керамічного посуду. Уточнено термінологію типів керамічного посуду англійською мовою. Проведено реконструкцію палеокліматичних умов епохи фінального бронзового віку. Зміни клімату у регіоні вплинули на культурно-історичні процеси та привели до появи нових археологічних культур (кіммерійці та скіфи) та зміни у господарстві (перехід від осілого землеробського укладу до кочового).</p>
ФРН	Дослідницький центр Східної Європи Бременського університету (м. Бремен)	Примусова праця українців під час Другої світової війни.	Угода про співпрацю укладена у лютому 2016 р. Термін дії – 5 років.	Розробка проекту для організації та проведення німецько-українського наукового семінару у Бремені, 2019 р.
ФРН	Документаційний центр з вивчення історії порохової фабрики Лібенау (м.Лібенау)	Історії примусової праці населення Миколаївщини на військово-промислових об'єктах Третього рейху.	Угода про співпрацю укладена у квітні 2011 р. Термін дії необмежений	Розробка проекту для організації та проведення німецько-українського наукового семінару у Лібенау, 2019 р.

VIII. Відомості щодо поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності, доступу до електронних колекцій наукової періодики та баз даних провідних наукових видавництв світу про патентно-ліцензійну діяльність (із зазначенням окремо кожної бази та відповідного трафіка).

ІХ. Інформація про науково-дослідні роботи, що виконуються на кафедрах у межах робочого часу викладачів (коротко зазначити тематику, зареєстровану в УкрІНТЕІ наукових керівників, науковий результат, його значимість – до 40 рядків).

Х. Розвиток матеріально-технічної бази досліджень

Оновити дані про закупівлю за останній рік унікальних наукових приладів та обладнання іноземного або вітчизняного виробництва вартістю за формою:

№ з/п	Назва приладу (українською мовою та мовою оригіналу) і його марка, фірма-виробник, країна походження	Науковий (і) напрям(и) та структурний(і) підрозділ(и) для якого (яких) здійснено закупівлю	Вартість, тис. гривень
1	2	3	4

ХІ. Заключна частина

Декан факультету

О.В. Господаренко

ПОКАЗНИКИ
наукової та науково-технічної діяльності
Кафедри історії та археології за 2018 р.

№ з/п	Назва показника наукової та науково-технічної діяльності закладу вищої освіти/наукової установи	2018 р.
1.	Підготовка наукових кадрів	
	Загальна чисельність аспірантів у звітному періоді, усього	
	з них: – з відривом від виробництва	
	без відриву від виробництва	
	Чисельність аспірантів, прийнятих у звітному періоді	2
	Чисельність аспірантів, які закінчили аспірантури у звітному періоді, усього	
	з них: – із захистом дисертації	
	Кількість діючих спеціалізованих вчених рад	1
	Кількість спеціальностей у спеціалізованих вчених радах, всього	1
	з них: – спеціальностей у докторських спеціалізованих вчених радах	
	– спеціальностей у кандидатських спеціалізованих вчених радах	1
	Кількість захищених дисертацій у звітному періоді, усього	
	з них: – кандидатських дисертацій	
	– захищених у спеціалізованих вчених радах закладу вищої освіти/наукової установи, усього	2
	у тому числі: – захищених працівниками закладу вищої освіти/наукової установи	
	– захищених сторонніми працівниками	2
	– захищених у спеціалізованих вчених радах за межами закладу вищої освіти/наукової установи, усього	
	– докторських дисертацій	
	– захищених у спеціалізованих вчених радах закладу вищої освіти/наукової установи, усього	
	у тому числі: – захищених працівниками закладу вищої освіти/наукової установи	
	– захищених сторонніми працівниками	
	– захищених у спеціалізованих вчених радах за межами закладу вищої освіти/наукової установи, усього	
	Достроково захищені дисертації у період навчання в аспірантурі за державним замовленням	
	Кількість аспірантів, які залишилися працювати у закладі вищої освіти/науковій установі	
2.	Фінансування науково-технічної діяльності	
	Обсяг фінансування із загального фонду(держбюджетні теми), тис. грн., усього, з них:	
	– фундаментальних досліджень	
	– прикладних досліджень	
	– науково-технічних (експериментальних) розробок	
	– збереження наукових об'єктів, що становлять національне надбання	
	– проведення міжнародних наукових заходів	3

№ з/п	Назва показника наукової та науково-технічної діяльності закладу вищої освіти/наукової установи	2018 р.
	– інше	
	Обсяг надходжень до спеціального фонду за результатами наукової та науково-технічної діяльності, тис. грн., усього, з них:	
	– обсяг фінансування науково-технічних робіт за державними цільовими програмами	
	– обсяг фінансування науково-технічних робіт за державним замовленням	
	– обсяг фінансування наукових і науково-технічних робіт за проектами міжнародного співробітництва (гранти, наукові проекти)	
	– обсяг фінансування наукових і науково-технічних робіт за госпдоговорами	
	у тому числі: – міжнародними	
	– обсяг фінансування за надання наукових послуг	(600 тис. грн.)
	– обсяг фінансування фундаментальних досліджень, з них:	
	– за грантами Державного фонду фундаментальних досліджень	
	– надходження від надання платних послуг та виконання наукових і науково-технічних робіт, що акумулюються на рахунках інших КПКВК	1 тис. грн
3.	Результативні показники виконання наукових, науково-технічних робіт	
	Кількість робіт, відзначених Державною премією України в галузі науки і техніки, Державних премій	1
	Кількість лауреатів, всього	1 (Обласна премія Миколи Аркаса)
	Кількість робіт, відзначених міжнародними нагородами, усього	
	Кількість наукових, науково-технічних робіт, договорів на науково-технічні послуги, які виконувались за рахунок коштів замовників (спец. фонд), усього	1
	з них: – наукові, науково-технічні роботи за державними цільовими програмами	
	– наукові, науково-технічні роботи за державним замовленням	
	– кількість міжнародних грантів	
	– кількість міжнародних договорів на виконання наукових та науково-технічних робіт	
	– наукові, науково-технічні роботи за госпдоговорами	1
	у тому числі: – міжнародними	
	Кількість наукових і науково-технічних робіт, які виконувались в межах кафедральної тематики :	1
	з них: – зареєстрованих в УкрІНТЕІ	1
	Кількість завершених наукових, науково-технічних робіт за рахунок коштів загального фонду державного бюджету у звітному періоді, усього, в тому числі:	
	– фундаментальні дослідження	
	– прикладні дослідження	
	– прикладні розробки	
	Кількість завершених наукових, науково-технічних робіт, договорів	

№ з/п	Назва показника наукової та науково-технічної діяльності закладу вищої освіти/наукової установи	2018 р.
	на науково-технічні послуги, які виконувались за рахунок коштів замовників, усього	
	з них: – наукові, науково-технічні роботи за державними цільовими програмами	
	– наукові, науково-технічні роботи за державним замовленням	
	– наукові, науково-технічні роботи за проектами міжнародного співробітництва (гранти, наукові проекти)	
	– наукові, науково-технічні роботи за госпдоговорами	
	у тому числі: – міжнародними	
	– фундаментальні дослідження, з них:	
	– за грантами Державного фонду фундаментальних досліджень	
	– інше, з них:	
	– договори на наукові та науково-технічні послуги	1
	Кількість закінчених наукових і науково-технічних робіт, які виконувались в межах кафедральної тематики :	
	з них: – зареєстрованих в УкрІНТЕІ	
	Кількість проведених наукових заходів (семінарів, конференцій, симпозіумів), всього	3
	– з них: всеукраїнських	
	– міжнародних, всього	3
	Взято участь у виставках, всього	2
	з них: – у національних	2
	– у міжнародних	
	Кількість угод про науково-технічне співробітництво із зарубіжними закладами вищої освіти/науковими установами, установами, організаціями	3
	Створено науково-технічної продукції НТП (видів виробів), усього, в тому числі:	
	" – нової техніки	
	" – нових технологій	
	" – нових матеріалів	
	" – сортів рослин та порід тварин	
	" – методів, теорій	
	" – інше* (із зазначенням позицій)	
	Впроваджено НТП у виробництво , створеної у відповідні періоди, всього одиниць, у тому числі:	
	" – нової техніки	
	" – нових технологій	
	" – нових матеріалів	
	" – сортів рослин та порід тварин	
	" – методів, теорій	
	" – інше* (із зазначенням позицій)	
	Впроваджено НТП у освітній процес , створеної у відповідні періоди, всього одиниць, у тому числі:	
	" – нової техніки	
	" – нових технологій	
	" – нових матеріалів	
	" – сортів рослин та порід тварин	

№ з/п	Назва показника наукової та науково-технічної діяльності закладу вищої освіти/наукової установи	2018 р.
	" – методів, теорій	
	" – інше*(із зазначенням позицій)	
4.	Наукові праці	
	Опубліковано <i>монографій</i>	2
	Усього одиниць монографій в Україні	
	Усього одиниць монографій за кордоном	
	Опубліковано <i>підручників, навчальних посібників</i>	2
	Кількість <i>публікацій (статей)</i>	15
	Усього одиниць, опублікованих в Україні	
	Усього одиниць, опублікованих за кордоном	4
	Опублікованих у міжнародній наукометричній базі даних Scopus	
	Опублікованих у міжнародній наукометричній базі даних WebofScience	
	Опублікованих у міжнародній наукометричній базі даних для соціо-гуманітарних наук Scopus	8
	Кількість цитувань у виданнях, що входять до наукометричної бази даних Scopus	
	Кількість цитувань у виданнях, що входять до наукометричної бази даних, Webofscience	
	Кількість цитувань у виданнях, що входять до наукометричної бази даних для соціо-гуманітарних наук Scopus	
	В інших наукометричних базах даних (крім РИНЦ)	
5.	Інноваційна спрямованість результатів наукових, науково-технічних робіт	
	Подано заявок на видачу охоронних документів, усього одиниць, в тому числі:	
	" – в Україні, з них:	
	– патентів на винаходи	
	" – за кордоном, з них:	
	– патентів на винаходи	
	Отримано охоронних документів, усього одиниць, в тому числі:	
	" – в Україні, з них:	
	– патентів на винаходи	
	" – за кордоном, з них:	
	– патентів на винаходи	
	– відкриття	
	Кількість проданих ліцензій,	
	- усього одиниць	
	- отриманих коштів від продажу (тис. грн.)	
	Кількість «ноу-хау», переданих замовнику	
6.	Інноваційна інфраструктура	
	Кількість елементів інноваційної інфраструктури, створених за звітний період, усього одиниць, з них:	
	– бізнес-інкубатори	
	– технопарки	
	– наукові парки	
	– навчально-наукові виробничі комплекси	
	– інше (із зазначенням позицій)	
7.	Наукова робота студентів	
	Кількість студентів, які брали участь у виконанні НДДКР, усього осіб,	

№ з/п	Назва показника наукової та науково-технічної діяльності закладу вищої освіти/наукової установи	2018 р.
	з них:	
	Кількість студентів – учасників Всеукраїнських та міжнародних конкурсів студентських НДР, з них:	
	– переможці Всеукраїнських конкурсів студентських НДР	
	– переможці міжнародних конкурсів студентських НДР	
	Кількість опублікованих статей за участю студентів, усього, з них:	
	– самостійно	
	Кількість студентів, які одержували стипендії Президента України	
8.	Молоді вчені закладу вищої освіти та наукової установи (до 35 років)	
	Чисельність молодих учених :	
	– доктори наук	
	– кандидати наук	
	– аспіранти	2
	– докторанти	1
	– без ступеня, не включаючи аспірантів	
	Кількість науковців, що отримували премії, з них:	
	– гранти Президента України для підтримки наукових досліджень молодих вчених	
	– гранти Президента України докторам наук для здійснення наукових досліджень	
	– щорічні гранти Президента України для обдарованої молоді	
	– щорічні премії Президента України для молодих учених	
	– премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень науково-технічних розробок	
	– премія Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України	
	– стипендії Верховної Ради України	
	– стипендії Кабінету Міністрів України для молодих учених	
	Кількість наукових праць, за участю молодих вчених	
	Опубліковано <i>монографій</i> , з них:	
	– за кордоном	
	Опубліковано <i>підручників, навчальних посібників</i>	
	Кількість публікацій (статей), усього одиниць, з них:	
	– статей у зарубіжних виданнях, в тому числі:	
	– у міжнародній наукометричній базі даних Scopus	
	WebofScience	
	для соціо-гуманітарних наук Scopus	
	Кількість цитувань у виданнях, що входять до науково-метричних баз даних Scopus	
	WebofScience	
	для соціо-гуманітарних наук Scopus	
	Подано проектів наукових робіт та науково-технічних (експериментальних) розробок на конкурс молодих учених, з них:	
	– кількість проектів, що стали переможцями	
	Молоді вчені закладу вищої освіти або наукової установи, які є експертами у Експертній раді МОН або інших дорадчих органах	

Декан факультету

О.В. Господаренко

Додаток 3 до наказу
МНУ імені В. О. Сухомлинського
від 04.12.2018 № 436

ПУБЛІКАЦІЇ

науково-педагогічних працівників Кафедри історії та археології у 2018 р.

1. Публікації у наукометричних базах Scopus та Web of Science за 2018 р.

№	ПІБ	ID Scopus (за наявності)	ID WoS	Індекс Гірша Scopus	Індекс Гірша WoS	Назва статті	Реквізити публікації	Назва науком.бази

2. Публікації у зарубіжних періодичних наукових виданнях країн ОЄСР за 2018 р.

№	ПІБ	Назва статті	Реквізити публікації	Назва країни
1	Горбенко К.В.	Badania grodzisku Dziki Sad	Badania archeologiczne w Polsce srodkowowschodniej, zachodniej Bialorusi i Ukrainie w roku 2017: Streszczenia referatow XXXIV Konferencje / pod redakcja: Anny Zakoscielnej. Instytut archeologii UMCS w Lublinie muzeum lubelskie w Lublinie. – Lublin, 2018. – P. 23.	Poland
2	Господаренко О.В., Смирнов О.І.	Archeologiczne badania rozpoznawcze w uroczysku Bondarowka w 2017 r.	Badania archeologiczne w Polsce srodkowowschodniej, zachodniej Bialorusi i Ukrainie w roku 2017: Streszczenia referatow XXXIV Konferencje / pod redakcja: Anny Zakoscielnej. Instytut archeologii UMCS w Lublinie muzeum lubelskie w Lublinie. – Lublin, 2018. – P. 27-28.	Poland
3	Смирнов О.І.	Badania stanowisko Wielka Korenicha III w 2017 r. w kontekście wewnętrznej kolonizacji greckiej w basenie dolnego Bohu	Badania archeologiczne w Polsce srodkowowschodniej, zachodniej Bialorusi i Ukrainie w roku 2017: streszczenia wystapien XXXIV konferencji. Pod redakcja: Anny Zakoscielnej. Instytut Archeologii Uniwersytet Marii Curie – Sklodowskiej w Lublinie, Muzeum Lubelskie w Lublinie. – Lublin, 2018. p 28-29.	Poland
4	Хрящевська Л.М.	Проблемні питання соціального захисту учасників антитерористичної операції на території України	SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT #8 (НАУКА, ИССЛЕДОВАНИЯ, РАЗВИТИЕ.#8 .- Berlin, 2018р. 32-35	Berlin (Берлін)

3. Наукові праці НПП за 2018 р.

№ з/п	Назва	ПІБ НПП	Вихідні данні (<u>назва, місто видання, видавництво, рік, СТОРІНКИ</u>) згідно вимог ВАК України	Обсяг, др. арк. (40 тис.знаків, 22 сторінки = 1 др.арк.)	Наявність грифа МОН України (ВАК)	Співавто ри
Монографії						
1	«Військово-морське мистецтво українського козацтва у XVI - XVIII ст.»	Гузенко Ю.І.	«Військово-морське мистецтво українського козацтва у XVI - XVIII ст.». Миколаїв : Іліон, 2018. 250 с.	17 д. а.		—
2	«Динаміка етносоціальних змін в Україні в 90-ті роки XX століття»	Хрящевська Л.М.	Миколаїв: видавничий дім «Гельветика», 2018. Електронний варіант 400 сторінок	19 др. арк..		—
Підручники						
1						
2						
Навчальні посібники						
1	Середньовіччя на археологія. Навчально-методичний посібник	Господаренко О.В.	В ДРУЦІ	4 д. а.	-	-
2	Історія Стародавнього світу (доба первісності):	Рижева Н.О., Кузовков В.В., Горбенко К.В.	Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н.О. Рижева, К.В. Горбенко, В.В. Кузовков, Д.В. Філатов. – Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018. – 185 с.	11 д.а.		
Статті у наукометричній базі Index Copernicus						
1	Виробнича спрямованість Миколаєва за історико-краєзнавчими акцентами	Рижева Н.О.	«Емінак»: науковий щоквартальник У друці	0,65	ВАК	
2	Дослідження приміщення № 21 на	Горбенко К.В.	«Емінак»: науковий щоквартальник У друці	0,5	ВАК	

	території укріпленого поселення Дикий Сад					
3	Археологіче ские исследовани я укрепленног о поселення Дикий Сад в 1927-1957 гг.	Горбенко К.В.	«Емінак»: науковий щоквартальник У друці	0,75	ВАК	
4	Топографія культурних пам'ятників Кафи XIII- XV ст.: історична реконструкц ія за нарративним и та археологічн ими матеріалами	Господар енко О.В.	Емінак: науковий щоквартальник. – 2018. – № 3 (23) (липень-вересень). Т. 2. – С. 87-97.	1,0 д.а.	ВАК	
5	Мовна структура та рівень урбанізації етнічних меншин в Україні наприкінці XX – на початку XXI ст	Хрящевсь ка Л.М.	Емінак: науковий щоквартальник. Київ-Миколаїв. 2018. № 1 (21) (січень- бередень). Т. 1. 159 с.	0,5 др.арк.	ВАК	
6	Італія та Візантія: до проблеми політичного статусу остготського королівства у 493 – 540 рр.	Кузовков В.В.	Емінак: науковий щоквартальник. Київ-Миколаїв, 2018. № 1 (21) (січень-березень). Том 1. С. 5 – 11.	0,6	ВАК	
7	Бій брига «Меркурій» з турецькими лінійними	Кузовков В.В. Гузенко Ю.І.	Емінак: науковий щоквартальник. Київ-Миколаїв, 2018. № 4 (24) (жовтень-грудень).	1	ВАК	

	кораблями 14 травня 1829 р.: спроба реконструкції		Том 2. С. 14 -23.			
8	Політична індоктринація іноземних військовопо лонених в таборах НКВС (на прикладі таборів Півдня України)	Калкутіна Н.В.	Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя: ЗНУ, 2018. – Вип. 50. – С. 223-228.	0,6 д.а.	ВАК	
Статті у фахових виданнях						
1	Укріплене поселення (городище) епохи фінальної бронзи Дикий Сад у місті Миколаєві	Горбенко К.В.	Краєзнавство. Науковий журнал. 1 (102) 2018. – Київ, 2018. 222 с. – С. 6– 20.	1,0	ВАК	
2	Кераміка «Цитаделі» (ділянка «А») городища Дикий Сад	Горбенко К.В.	Археологія. Науковий журнал. № 4. 2018. – Київ, 2018.	1,5	ВАК	
3	Дослідження поселення Велика Корениха III.	Смирнов О.І.	Археологічні дослідження в Україні 2016 / гол. ред. Ю.В. Болтрик. – Київ: ІА НАН України, 2018. С. 165-168.			Смирнов Л.І.
Матеріали конференцій						
1	Archeologiczne badania rozpoznawcze w uroczysku Bondarowka w 2017 r.	Господаренко О.В., Смирнов О.І.	Badania archeologiczne w Polsce srodkowowschodniej, zachodniej Bialorusi i Ukrainie w roku 2017: Streszczenia referatow XXXIV Konferencje / pod redakcja: Anny Zakoscielnej. Instytut archeologii UMCS w	0,3 д.а.		

			Lublinie muzeum lubelskie w Lublinie. – Lublin, 2018. – P. 27-28.			
2	Роль науково-дослідних програм у формуванні інноваційних музейних проектів	Рижева Н.О.	«Український технічний музей: історія, досвід, перспективи»: Матеріали 13-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Київ, 2018. – С. 128-130.	0,2 д.а.		
3	Реконструкція фрегата «Св. Николай» як відображення наукових пошуків миколаївських дослідників	Рижева Н.О.	Актуальні питання історії науки і техніки: Матеріали 17-ї Всеукраїнської наукової конференції. – Київ, 2018. – С. 194-197	0,1 д.а.		
4	Memory studies в Україні: етапи становлення та основні напрямки досліджень	Господаренко О.В.	Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки: матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції (27-28 квітня 2018 р.). – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018. – С. 52-54.	0,3 д.а.		
5	Навчально-методичні засади роботи ізраїльського національного меморіалу – Яд Вашем	Рижева Н.О.	Історичні Мідраші Північного Причорномор'я. Голов. Ред.. М.М.Шитюк. – Випуск VII. – Том I. – Миколаїв: Типографія Шамрай, 2018. – 260с. - С. 208-212.	0,2 д. а.		
6	Практичні результати	Рижева Н.О.	Аркасівські читання: історичні дослідження на			

	теоретичні узагальнення науково-дослідних програм(за підсумками історико-археологічних досліджень)		сучасному етапі розвитку гуманітарної науки: матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції (27-28 квітня 2018 р.). – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018. – С. 29-30.			
7	Badania stanowisko Wielka Korenicha III w 2017 r. w kontekście wewnętrznej kolonizacji greckiej w basenie dolnego Bohu	Смирнов О.І.	Badania archeologiczne w Polsce srodkowowschodniej, zachodniej Bialorusi i Ukrainie w roku 2017: streszczenia wystapien XXXIV konferencji. Pod redakcja: Anny Zakoscielnej. Instytut Archeologii Uniwersytet Marii Curie – Sklodowskiej w Lublinie, Muzeum Lubelskie w Lublinie. – Lublin, 2018. p 28-29.			Смирнов Л.І.
8	Основні компоненти готовності педагога до науково-дослідницької діяльності та їх розвиток в системі післядипломної педагогічної освіти освіти	Калкутіна Н.В.	Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології: матеріали III Всеукраїнської Інтернет-конференції, м. Київ, 19 квітня 2018 р./за ред. В.В.Сидоренко, Н. В. Любченко. К.: ЦППО, 2018. – 50 с. – С. 52-54.	0,2 д. а.		
9	Дослідницька діяльність – важлива складова професійної компетентності сучасного педагога	Калкутіна Н.В.	Суспільні дисципліни як засіб формування цивілізаційної компетентності здобувачів освіти: матеріали I Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції, м.	0,2 д. а.		

			Рівне, 27-28 квітня 2018 р.			
--	--	--	--------------------------------	--	--	--

4. Винахідницька та раціоналізаторська робота викладачів факультету/інституту (патенти, авторські свідоцтва) за 2018 р.

№ з/п	Автор	Назва роботи	Номер реєстрації	Місце реєстрації
	Хрящевська Л.М.	Етнонаціональна політика в Україні в період незалежності	Авторське свідоцтво відправлено	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України

5. Проведення на базі факультету/інституту наукових та науково-методичних конференцій і семінарів міжнародного, всеукраїнського, регіонального, міжвузівського, університетського рівня (викладацькі, студентські) за 2018 р.

Назва конференції семінару	Дата проведення	Місце проведення	Кількість учасників кафедри	Кількість студентів	Статус (міжнародна, всеукраїнська)	Викладацька студентська
Міжнародні конференції						
Аркасівські читання	27-28 квітня 2018	Миколаїв	8	15	Міжнародна	Викладацька студентська
Ольбікум форум	4-6 травня 2018	Миколаїв	5		Міжнародна	Викладацька
Археологія Східної Європи у первісну добу	26-27 жовтня 2018	Миколаїв	2		Міжнародна	Викладацька
Всеукраїнські конференції						
Регіональні, міжвузівські конференції						

Декан факультету

О.В. Господаренко